

Demokrasi Aleyhtarları Cüretlerini Arttırdılar

HUKUK DEVLETİ

Üçüncü Selim'den beri Hukuk Devleti kurma mücadelesini yapıyoruz. Hukuk devleti kurma mücadelelerinin çeşitli safhaları, çeşitli merhaleleri olmuştur: Senedi İttifak, Gülhane Fermanı, Islâhat Fermanı, Birinci Meşrutiyet, İkinci Meşrutiyet, Birinci Cumhuriyet ve Yirmi Yedi Mayıs İnkılabı merhaleleri gibi. Üçüncü Selim'den buyana girilen Hukuk devleti kurma, yerleştirme ve yasatma mücadelesi bugün de değişik şartlar altında hâlâ devam etmektedir.

Cemiyetin yeniliği benümseyen tabakalarıyla yenilik istemeyen tabakaları arasında sure gelen bu mücadelenin daha epey zaman devam edeceği anlaşılmaktadır. Değişiklik isteyen tabakaların değişiklik istemeyen tabakalar üstündeki baskısı zamanla hafiflemiş veya şiddetlenmiştir. Buna mukabil cemiyetin ileri gitmesine mukavemet eden zümrelerin de ustunluk sağladıkları olmuştur.

Bu hâlin geçmişte misalleri mevcut olduğu gibi, günümüzde de vaziyet hemen hemen aynıdır. Biz bu mücadelede değişiklik isteyen kuvvetlerin galebe çalacağına inanıyoruz. Galebe sebeplerini başka yazılarımızda inceleyeceğiz. Halkçı kuvvetlerin ve namuslu münev-

(Devamı 4. de)

Jurnalcular, Bozguncu Yayınlarla Hükûmeti Doğu Hakkında Baskı Tetbirleri Almağa zorluyor

Son zamanlarda, yurdumuzda demokrasinin yerleşmesini ve anayasa hükûmetini istemeyen bazı gazetelerde, Doğu hakkında sert tedbirler alınmasını tavsiye eden yazılar çıkmaktadır. Doğunun demokrasi nimetlerinden istifade etmesini istemeyen, doğunun ebede kadar, harap, bakımsız ve perişan kalmasını kendi menfaatleri bakımından uygun gören bir takım kalem sahipleri hükûmetten doğunun fevkalâde tedbirlerle idaresine geçilmesi ve tek parti devrindeki idarenin hortlatılması için hükûmete telkinlerde bulunmaktadırlar.

Gazetemiz gelecek sayıdan itibaren bu faaliyetler üzerinde daha geniş bir şekilde duracaktır. Simdilik, Dünya Gazetesinde Falih Rifki Atay'ın çıkan bu mahiyeteki bir yazısından bir kısmını aşağıya alıyoruz :

« . . . Doğu ilerini eşkiya burumuştür Temizlemek için geçici olarak olağanüstü tedbirler almak lâzım. Hayır, bu tedbirlerin demokratik rejime hiyanet başlangıcı gibi sanılmasından çekiniyoruz. . . . Daha da ötesi Anadolunun eşkiya hükûmeti altına geçen bölgelerinde gerekirse, geçici sıkı yönetim rejimi kurarak Türkiye'yi asayişsiz mem-

leketler arasına katılmış olmaktan kur tarmak lâzım. Bu gidişle bir gün doğu buhranları millî bütünlüğü de tehdit eden, içinden çıkılmaz bir faciâ hâline alacaktır...»

DOĞUDA HAZINE Arazisi tesbit ediyor

(Cumhuriyet gazetesinden) - Doğu bölgesinde hazine topraklarının tesbiti için çalışmalara başlanmıştır.

Toprak komisyonu, 30 bin donum arazi tesbit etmiştir. Bildirildiğine göre, bu tarlalar önce topraksız köylülere çok ucuz bir fiyatla kiralanacak ve daha sonra da, hazırlanacak plâna göre dağıtılacaktır.

Öte yandan İmar ve İskân Genel Müdürü Prof. Dr. Necmi Sönmez, köylerden şehirlere doğru geniş çapta göçlere yol açan toprak dağılımındaki adaletsizliği yerinde incelemek üzere Diyarbakır'a gelmiştir.

Bu arada Kore ve Bağlar mahallelerinde; koyden akın etmiş topraksız yurttaşlarla görüşen Genel Müdür, hükûmetin bu mesele ile yakından ilgilendiğini, bolgemdeki durumun özelliği gözönünde tutularak Diyarbakırda bir «Toprak ve İskân Bölge Merkezi»

(Devamı 2. nci sayfada)

Güney Hududunda kaçakçılığı önlemek için serbest pazar kuruluyor

Bakanlığı ile ilgili temas ve tetkiklerde bulunmak üzere Adana'ya giden Gümrük ve Tekel Bakanı Orhan Öztürk kendisi ile görüşen basın mensuplarına huduttaki kaçakçılık olayları hakkında şunları söylemiştir:

Kaçakçılığı önlemek için zabıta tedbirleri yerine ekonomik tedbirler almayı düşünüyoruz. Bu yolun daha faydalı olacağı kanaatindeyiz. Bunun için de Cilvegözü ile Babulserağ hudut kapıları arasındaki sahada serbest pazar kurmayı düşünüyoruz. Bunun için iki taraf arasında konuşmalar cereyan etmektedir, demiştir.

Bakan yanındakilerle birlikte buradan Maraşa hareket etmiştir.

Serbest Pazar Fikri İsbattedir

İktisadî zaruretlerin neticesi olarak meydana gelen kaçakçılık olaylarına çeşitli hükümetler bugüne kadar türlü kanunlar çıkartarak geniş masraflı türlü takip teşkilâtları vücuda getirerek, engel olmağa çalışmış ancak mesele iktisadî açıdan ele alınmadığı için başarı elde edilememiştir. Bu konuda basurulacak her yasaklama, her baskı tedbiri, kaçakçılığı, gerek kaçakçılar gerekse takiple teşkilâtlara mensup bazı rüşvetçiler ve avantacılar için daha kârlı bir iş hâline getirmekten öte bir işe yaramaz. Hudut bölgelerinin mayın döşenerek ölüm tarlaları

(Devamı 2. nci sayfada)

Tahsil çağında bir kız çocuğu

ZAVALLI FALİH RIFKI ATAY

Pek kestiremiyoruz acaba zavallı olan Falih Rifki Atay mıdır yoksa biz miyiz, Onu dinleyenler midir? Bize kalırsa zavallı olan bizzat yıllardanberi onu dinlemeğe mecbur olanlardır. Boyle olmasaydı bunca zamandır hal-kımız ve aydınlarımız Falih Rifki Atay ve onun gibi kimseleri dinlemek mecburiyetinde kahlırlar mıydı? Maalesef dinliyoruz iste, Falih Rifki Atay'ı

20 Temmuz 1926 tarihli «Hükûmiyeti Milliyeye» (bu gunku Ulus) gazetesinin başmakalesinde ser muharrir Falih Rifki su müjdeyi veriyordu:

YENİ MUHAKEME

«Muhterem İstiklâl Mahkemesi Ankara'ya geldi Buradaki muhakemenin başlamasını da artık bir gün meselesi olarak telâkki edebiliriz.»

O zaman Falih Rifki'yi dinledik. Halikarnas balıkcısı «Mavi Sürgun» adlı eserinde, Falih Rifki'nin Ankara'ya geldiğini müjdediği muhterem İstiklâl Mahkemesine ait bir hâtrasını şöyle anlatır: «Ankara'ya İstiklâl Mahkemesine goturuldük. Kuçuk ahsap bir binada olan mahkeme salonunun kar-sısındaki odada bekletildik, bizden ev-

vel Karademizhler muhakeme ediliyorlardı, bir aralık reis, sanıklarla içeriye girmiş olanlara :

— Siz kimsiniz? Necisiniz? Ne istiyorsunuz?

— Biz, bu sanıkların avukatlarıyız

— Öyleyse sizi de tevkif ediyorum.

Otuz altı sene sonra Falih Rifki'daki tek değişiklik aldığı soyadına munhasır kalmıştır. Yoksa ruh ve şahsiyetinde en ufak bir değişiklik ve salah âlameti belirmeyen Falih Rifki Atay'ın kendileştirildiği «Hükûmiyeti Milliyeye» makinalarıyla ortahğı karıştırmaya devam ettiği müşahade etmekteyiz. Bu sefer de 7 Kasım 1962 tarihli Dünya Gazetesindeki «Disiplin, Otorite ve Demokrasi» başlıklı yazısını dinliyalım:

« . . . Doğu ilerini eşkiya burumuştür Temizlemek için geçici olarak olağan üstü tedbirler almak lâzım. Hayır, bu tedbirlerin demokratik rejime hiyanet başlangıcı gibi sanılmasından çekiniyoruz. . . . Daha da otesi Anadolunun eşkiya hükûmeti altına geçen bölgelerinde gerekirse, geçici sıkı yönetim re-

(Devamı 4. de)

DİL - EDEBİYAT - FOLKLOR

Portreler

Hacı Kadir Koi

19. yüzyılda İslâm ve Doğu Şairleri muhtelif siyasi baskıların tesiriyle iki kısma ayrılmışlardır .

a) **Divan Edebiyatı Taklitçileri** . Malumdur ki; bu tarz edebiyat içtimai olmaktan ziyade ferdi duygu ve düşünceleri terennüm etmiştir. Divan şairleri şahsi düşünce ve dini inançlarını, methiye ve tenkitlerini büyük lâflarla, dağdağlı kalıplarla ifade ederler 19. yüzyılda bu yolda temayüz etmiş şairler şunlardır: Nalı, Harik, Salim ve Kurdi.

b) Bu guruba girenler daha çok içtimai düşünceleri dile getirmiş ve halka yönelmişlerdir Bunlardan biri Hacı Kadire Kor'dır.

Hacı Kadir 19. yüzyılın başında Koyancak'ta doğmuştur. Edebiyatta yaptığı yenilik ve halka müteveccih tavrı ozamanki aristokrat zümreleri kuşkulandırmış, bu hâl kendisinin jurnal edilerek İstanbul'a sürgün edilmesine sebep olmuştur. Bağdat valisi tarafından sürgün edilen Hacı Kadire Koi İstanbul'da vefat etmiştir. Mezarı Üsküdar'dadır. İstanbul'daki sürgün hayatı, kendisiyle beraber sürgün edilen arkadaşı Keyfi ile birlikte geçmiştir.

Hacı Kadir ilk tahsilini Koyancak'ta Hacı Efendi camii medresesinde feki olarak ikmal etmiştir. Hacı Kadir edebiyatta Şeyh Ahmede Hane gibi sosyal olayları dile getirmiş, şiirlerinde mutlu azınlığın methiyelerine yer vermeden halkın dert ve özlemlerini ifade etmiştir

20. yüzyılda Hacı Kadir'i takip eden şairler çok olmuştur, Pire Mert, Bekes, Hejar gibi. Bunlar nisbeten eski vezinlere sadık kalamışlardır. Son genç nesil ise daha çok Hane ve Koi'yi takip etmişlerse de tamamen serbest vezni kullanmışlardır. Bu neslin ilk önderi Goran'dır. Şair Dildar (Yunus Rauf, 1949 da vefat etmiştir) Herdi, Jir, İbrahim Ahmet ve Faik, Goran'ın muakipleridir. Aşağıda Hacı Kadir'den birkaç beyit sunacağız :

İstanbulda sürgünde iken memleket hasretiyile yazdığı bir şiirinden :

Gutim bi behte hevalu bese etübe huda
Li hevheste zemanı bi çi ne ve evla
Girey li lâle u nesrinu nergize şahla

(Uyuyan bahtıma dedim ki: Uyan artık biraz da o taraflara gidelim. Sım-di baharın en güzel demidir orada. Memleketin dağı taşı hayat fışkırtıyor Lâ-le, nesrin ve şehla nergislerle süslüdür şimdi o dağlar.)

Hacı Kadir daha 19. yüzyılda taassupla mücadeleye girmiş ve kültürü teşvik eden çok kuvvetli şiirler yazmıştır Bir şiirinde diyor ki :

Boçi fermuyeti nebi Emin
Utlubul ülme velev bi sin
Ner u melem hadise farki niye
Ger mela nehi fermu dini niye

Türkçesi: (Hz. Peygamber'in emri niçindir? Dememiş miydi ki ilmi arayın Çinde dahi olsa. Hadiste erkek, dışı var mıdır? Asıl, kızların okuması kufurdür diyen hocalar dinsizdir).

Büyük şair miskinlik ve tevekküle karşı çalışma ve gayreti şu satırlarla ifade ediyor:

Tembeli kari hiz u bera
Desti mandu li ser zike tera
Eger faydayı bidaya zikru dua
Dibu Karun gedaya ser reya

Türkçesi: (Tembellik hayırsız insanların kâridir Yorgun eller daima, tok karnın üstünde olur. Eğer dua ve yalvarma para etseydi, Yolları üstündeki dilenciler Karun gibi zengin olurlardı.)

19 yüzyılda İstanbul'un sosyal hayatını, çok güzel tasvir eden şiirleri de vardır. Birisinde der ki :

Em şare ki bahara
Lerevini kari şed u hara
Kolani pıra li horu şulman
Rehşende veke mah u stara

Türkçesi: (Bu şehir ki sonbaharı da ilk bahar kadar güzeldir Fakat onda ormak ta ancak delillerle kuduzların kâridir. Sokakları güzel kız ve oğlanlarla doludur. Ay ve yıldızlar gibi daima aydınlık ve parlaktır)

Şiirinde niçin bu güzel şehirde oturulmadığını şöyle açıklıyor :

Be nekse nümunei behesta
Memuri nebe dupişk u mara
Hükam u veziryan, kızira
Bo rusvet u hediye müstesara
Bo kati drahti şadumani
Bi cümle müsiryân müsare
Ehle Kalemis be kelk u name
Vesfi bide. nayet hejmarâ

Türkçesi: (Eksiksiz cennetin bir parçasıdır İstanbul) Yalnız memurları akrep ve yılan gibidirler. Hakimleri, vezir ve mabeyincileri rusvet ve hediye alma uzmanıdır Halkın saadet ağacını kesmek için müşirleri «maresalleri» bile rusvet için komisyoncu olmaktan çekinmezler. Ehli kalem ve ilim ise he-sapta, kıymet verilmeden kenara itilmişlerdir

RAHŞAN

ŞİİR

DİCLE - FIRAT

Dicle, Fırat bağıры yanık
Aka gelen iki kardeş nehir,
Yaylalardan hayat dopdolu
Şakrak birer kız gibi;
Coşarak, şakarak,
Hayat türkülleriyle,
Ovalara doğru akan
Sevgilileri Haso'yu Memo'yu
Yaşamaya çağırın,
İki kardeş nehir.
Boşuna çağırılın,

Yakılan türkülerin,
Akisleri duyulur.
Yazıklar olsun!..
Haso, Memo uyuyakalmışlar
— Uyan ey Haso, Memo!
Sesimi duyuyor musun?
Tatlı yaşama nağmeleri geliyor
Dicle - Fırat'tan.
Dicle Fırat bağıры yanık
Aka gelen iki kardeş nehir.
Feço Tâyri

TEBBET YEDA EBİ LEHEBİ

Bundan 1340 sene evvel Arabistanda adaletsizlik hüküm suruyordu. Bunu onlemek için Allah, Hz. Muhammed'i gönderdi. Fakat menfaat düş-kunleri beğenmediler peygamberi

Oz amcası «Ebi Leheb» ve karısı, Resul'un başına namaz esnasında deve işkembesini geçirdiler, doğdular, dişlerini kırdılar. Zor kurtuldu ellerinden ve Medine'ye kaçtı Nebi Şimdi de Vedat Dicleli bize «Ebi Leheb» olmuş

Gerçi biz, Peygamber de değiliz, fakat fakir ve masum doğuyuz. Halisane temennimiz, siyasi meclislerde, eğlence kulüplerinde, şurada, burada biz ve doğu aleyhinde konusan Vedat Dicleli için şöyle bir âyet nâzil olması ve hemen tahakkuk etmesidir:

«Tebet Yeda ve summekum Vedat Dicleli» (daha doğrusu Vedat İstan-bullu) — Ellerin, ağzın kurusun Vedat Dicleli —

DİCLE

KÜRTLERİN MENŞEİ

— 3 —

Xenopohne, kitabının sonunda Carduque'lerin, Chalijpe'lerin, Maeron'ların ve Coque'ların bağımsız hakları olduğunu söylüyor.

Bu halklar çeşitli İmparatorlukların etkisi altında bile bağımsızlıklarını korumuşlardı. Hattâ Carduque'leri dize getirmek amacıyla gönderilmiş olan 120 bin kişilik bir İran ordusunun, ihtiyatsızca girdiği boğazlarda tamamen imha edildiği söylenmektedir

Daha sonraları Makedonyalıların etkisinde kalan bu halklar, Büyük İskender'in ölümünden sonra Sleucide'lerin, Partların, ve Sasanilerin İmparatorluğu içinde kalmışlardır.

İngiliz Ansiklopedisi, gelenekler ve bu ülkedeki kalıntılar gozonunde tutulacak olursa, Arsacide kırallarına (yani Partlara, ki bunların kalıntıları Türkmenler ve belki de Kurdlar arasında gorulmektedir - Larousse) verilmiş olan «Gotarze» adının «Gutus'ların sefi» diye çevrilebileceğini ve gelecek bakımdan, bu şefin, Kurdistanın en büyük kabilelerinden biri olan «Gouran» ın kurucusu olduğuna inanıldığını, açıklamaktadır.

Bu şefin adı ve lakabı, Behistan'da, Kurd bashesni Kirmanşah yakınlarında Yunanca bir yazıda gorulmaktadır

Ama, Gutu'lar ile Garduque'lerin aynı ırka mensub oldukları ve Kurd'lerin onlardan cikmış bulunduğu kesin olarak bilinmemektedir Kesin olarak bilinen bir sey varsa, o da, Carduque'ler ulkesinin Kurdlarin eski çağlardan beri yurdu olduğudur.

Bu konu üzerinde İslâm Ansiklopedisinin'de şu düşüncelere rastlıyoruz: «Kurdlarin batı İran ile merkezi Kurdistan arasında buldukları soylenebilir Ama Kurdlar gelmeden önce, merkezi Kurdistan'da «Kardu» adı taşıyan bir başka milletin bulunduğu ve bunların daha sonra İran Kurdlarıyla karıştığı da ileri sürülebilir .

Peter Lerch, Kurdlarin menşei ile eski Kaldehlerin menşei arasında bazı etnografik bağlantılar bulunduğunu ileri sürmüştü. (Peter Lergh'in eseri, 1856 yılında Saint-Petersbourg Akademisi humayesinde basılmıştır)

Sir Henry Howorth'a göre, (Geographical Journal, Subat 1894 sayfa 93) tarihin başlangıcında, Türk - İran bölgesinde bulunan bütün dağılık aynı ırka mensuapta ve belki de hepsi Gureu dilini konuşuyordu.

Oysa fars filolojisi ansiklopedisinde (Geiger-Khun, Grundriss der Iranischen Philologie, 1895 1904) «Gordiyene de farsçaya dayanması mümkün olan ayrı bir dil konusula geldiği, ama bu boige halkının kullandığı İran lehcesini belki de Medler ve Persler çağında edindiği ileri sürulmektedir

SON

OKUYUCU MEKTUPLARI

Dicle - Fırat Gazetesine Yazı İşleri Kuruluna :

Gazetenizin birinci sayısı elimde geçti. Sevinç gozyaşları içerisinde okudum Benimle beraber yüzlerce kişi duygulandı Bunda ryakârlık yoktur.

Siz ağabeylerime candan başarılar dilerim Allaha emanet olarsınız kardeşlerim.

**Gulistan Çevirme
Tekman - Erzurum**

Dicle - Fırat Gazetesine :

Doğunun deşleriyle yakından ilgilenip gerek Doğunun, gerekse bütün memleketin saadeti uğrunda açık ve kıymetli fikirlerinizden dolayı sizleri tebrik eder, muvaffak olmanızı temenni ederim.

**Semsettin Polat
Van**

Dicle - Fırat Gazetesine Yazı İşleri Müdürlüğüne :

Dicle - Fırat Gazetesini bir arkadaşta gördüm ve okudum. Dünyalar benim oldu. Tabii ki, bu hudutsuz sevinç ve memnuniyetimi sizin gibi münevver hemşehrilerime borçluyum Ben de bir Doğulu vatandaşım Bizler bu sevgili vatanın kardeş evlâtlarıyız. Fakat ne acı hakikattir ki, seneler senesidir uvey evlât muamelesi görürsünüz. Bu bakımdan siz ve sizin gibi münevver hemşehrilerimizin Doğunun derdi ve Doğunun kalkmasını için ön ayak olup hislerimizin tercümanı olmanız ehemmiyeti küçümsenemeyecek olan bir hizmettir. İkinci mektubumda memleketim olan Mardinin Gercüş kazası hakkında olacaktır. Saygılarımla.

**Nasrullah Ekmen
KD. Ereğlisi**

Dicle - Fırat Gazetesine Yazı İşleri Kuruluna :

Gazetenizin birinci ve ikinci sayısını okudum. Doğunun derdi ve meselelerini memleket umumi efkârına duyurduğunuz ve bunu ifade ettiğiniz için sizin gibi memleket sever Doğulu hemşehrilerimle iftihar ediyorum. Doğru çok güç iktisadi şartlar içerisinde yuzmektedir Doğunun içinde bulunduğu bu müşkül durumuna derman bulmak için çıkardığınız bu gazetenin ayda bir çıkmasına çok üzuldüm Bu gazetenin haftada bir, hattâ mümkünse ileride günlük olarak çıkmasını candan arzu ediyorum. Her ay gazetenizin çıkacağı günü sabırsızlıkla bekliyorum. Gırışmış olduğunuz bu teşebbüsten dolayı sizleri tebrik eder büyük muvaffakiyetler temenni ederim.

**Diyarbakır'ın Ergani
kazasından
Mehmet Tuncer**

DİCLE - FIRAT Gazetesine Yazı İşleri Kuruluna :

Dicle - Fırat gazetesinin mahalli derd ve dilekleri aksettiren bir gazete olduğu 1 Ekim 1962 tarihli sayıya ifade edilmektedir Buna çok memnun oldum Yıllar yılı lıdır karahlık bir kosedede unutulmuş Doğru bölgesi, memleket ve vatan sevgisiyle yoğrulmuş, kalbi iman dolu olan sizin gibi saygı değer insanların sayesinde gün yuzu görme ve refaha kavuşma ihtimaline nail oluyorum

**Mahmut Çetiner
K.D. Ereğlisi**

- HİKÂYE -

HALTİKA SEYRO

Haltika Seyro, daş köylerinden Kızıltepe'ye gelmişti. Yaşı 60 - 65 civarındaydı. Yuzu kıvrılmış, beli kanburlaşmıştı. Hayat büyük bir yük gibi omuzlarına çokmuştu. Doksandokuzluk tesbihile dua eder, namazını kaçırmazdı. Bir tek oğlu vardı, o da asker iklen öldürülmüştü. Bu cinayet kan gutme yuzunden meydana gelmişti. Talih iki düşmanı aynı bolukte yuz yüze getirmişti. Gunun birinde uç el ateşle Eminoyere serilmiş, al kanlar içinde kalmıştı.

Kara haber Haltika Seyro'ya tez elden yetiştii. Haltika Seyro yıldırmıla vurulmuşa dondu. Akli muvazenesi haylıden hayliye sarsıldı. Kimi gorse «kağeta lawkemi reş hat» (yavrucağımızın kara haberi geldi) diyordu.

Yarı yarıya delirmiş denilebilirdi. Sayıkladığı zamanlar olurdu. Hayal kurmak, oğlundan kalan hatıralarla hemhal olmak için yalnızlığı tercih ederdi. Kalabalığı da istemez değildi. Öyle zamanlarda da durmadan, ama durmadan konuşur oğlunun hatıralarını nakleder, meziyetlerini sayıp dokerdi.

Haltika Seyro, uç torunuyla birlikte Kızıltepe'ye gelmiş, bir ahırın köşesine sığınmıştı. Buna mukabil torunlarıyla birlikte Hacı Ahmet'in hizmetine girmişti. Uç torunundan birinin adı Hamido idi. Hamido 16 yaşlarında kadar vardı. Sıksa fakat uzun boyluydu. Yüzü sarışın, çildi. Beli birazcık kamburdu. Ayakları bu yaşına kadar ayakkabı yuzu gormemişti. Ayak tabanları çatlak mı çatlaktı. Bu tabanlarda tarla dikenlerinin izleri her zaman gorulebilirdi.

İkinci torunu yedi yaşındaki Bahricikti. Bahri kısa boylu, tıknazdı. Yüzüyle, vücut yapısıyla bir pehlivanı andırıyordu. Büyüyünce pehlivan olacağına herkes muttefikti. Mahalle çocuklarıyla guresiş, hepsinin sırtını yere getirirdi. Guresin başında hamle yaparak şöyle derdi: «kere hune derba huwe birinin» (ulan halinizi goreceksiniz.)

On uç yaşındaki Güle ise tam ama tam bir dişiydi. Aile durumunu düşünmeden pudra alır, memur karlılarından, şundan bundan ruj peydahlardı. Kazanın kodaman memurlarının karlıları bu hususlarda ona epey yardım ederlerdi. Tuvaleti, ruju, pudrasıyla Güle ahır köşesinin iğreti bir insanıydı. Fingirdek bir şeydi. Kaza dedikodusuyla çalkanırdı. Hakkında her gün yeni bir haber yayılırdı.

Kardeşi Hamido Güle'nin bu hallerine çok kızır, iyice dover ıslatırdı. Hamido durmadan «le delle eje roke te bukujim» (gidi kancık, seni bir gün öldüreceğim) derdi.

Haltika Seyro, Hacı Ahmet'in ev vesair işlerini yapmak için üç torunuyla iş bölümü yapmıştı. Hamido atları timar eder, davarları, koyunları otlatır, bazan da kerpiç keserdi. Lâzım oldukça da ekmeçlik buğdayın öğütülmesi için değirmene giderdi. En yakın değirmen köyleri Hemareşik ve Alımışmış köyleriydi. Bu köylerin daha yukarısında Gurr köyleri vardı ki, en iyi öğüten değirmenler bu köylerdeydi. Hamido fazla yorulmamak için buğdayın iri öğütülmesi pahasına yakın köy değirmenlerini tercih ederdi.

Hacı Ahmet'in karlıları, gelinleri, kızları Hamido'yu sigaya çekerlerdi. Hamido basları yemine: «Welle, bille ez çum ase dur, Ez neçum aşez nezik» (Valla billa uzak değirmenlere gittim. Yakın değirmenlere gitmedim) diye. Kadınlar inanmaz sıkıştırırlardı. O zaman Hamido işyan ederdi: «Ma çey em feçir bun, em ne bun file u govur.» (Fakir olduksa gavur kafir olmadık ya.) Boylece kadınları savuşturmak ister, kapıyı çekip giderdi. Kadınlar bunu Hacı Ahmet'e anlatırlardı. Hacı Ahmet alır kalın değneği eline, o sokak senin bu sokak benim Hamido'yu kovalar, arkasından galız kufurler savururdu

Güle'nin işi namaz kılanlara ibrik doldurup yuznumaranın kapisına koymak, seccadeleri yere yaymak, bulasıkları yıkamak vesaireydi.

Bahricik gece gündüz evle çarşı arasında mekik dokurdu. Bahri sigara, zerzevat, meyve, gibi şeyleri alır, buna benzer ne varsa yapardı. Geceleri Hacı Ahmet'in geniş, uzun misafir odası tıklım tıklım dolardı: «Bahri su getir.», «Bahri ayakkabıları getir.», Bahri şuraya git, Bahri buraya git.» Bahri bazan mırıldanır, bazan da ofkeyle açık, açık sunları söylerdi. «Hewde hewji ez ne hatıma dünyaye. Ev cı balı ev cı isı» (Allahım keske dünyaya gelmeseydim Bu ne haldir, bu ne istir.)

Haltika seyroy hamur yoğurur, küçük çocukları onalar, yaşı ve tecrubesi dolayısıyla genç kız ve gelinlere karı koca munasebetlerine dair öğütler verirdi. Bundan baska, çeşitli bitkilerden ilaçlar yapar, kısır kadınlara çare arardı. Çamaşır da yıkardı. Ekmeği tendure gotururdu Çamaşır yıkamak, mek, koyun ve keçileri sağmak «palute» (imece) şeklinde hep birlikte yapılırdı Çamaşır daha çok dere kenarında yıkanırdı. Geceleri yorgun, argın ahır koseçiklerine donerlerdi. At kısmeleri, boğürmeleri, tepismeler ve hayvan pisliklerinin çıkardığı kokular içerisinde, hepsi bir yatakta birbirlerine sarılarak kor kanıldın titrek ışıkları altında yatağa yatarlardı.

REŞO

HUKUK DEVLETİ

(Baştarafı 1. nci sayfa)

verilerin memleketin selâmeti için yurutukları bu mucadelerin engelleri karşılacağı tabiidir ve bundan yılmamak lâzım gelir.

Asırlardır aynı Hukuk devleti kurma mücadelesini yapan ve bir çok sebeplerden ihmale uğratılmış Doğru bölgesi ve bu bölge insanlarının da yığınlık gostermelelerine sebep yoktur. Butun Doğulu vatandaşların da geçmiş olduğu gibi, gunumuzde de hukuk devleti kurma mücadelesinde yerlerini almaları lâzım gelmektedir. Mucadelerim yukarıda zikredilen çeşitli zafer safhaları olmuştur. Bununla beraber idareci zümreler kazanılan hakları kâğıt üzerinde bırakmak için uğrasmaktan geri kalmamışlardır.

İdareci zümreler herhangi bir zamanda meriyette bulunan nakis kanunî sistem yetmiyormuş gibi, sozu geçen bu sisteme paralel olarak fiili polis tedbirleri sistemine de başvurmadan geri kalmamışlardır. Vatandaşlar çar naçar mer'î natamam kanunî sisteme tevekkülle boyun eğdikleri halde idarecilerin bu sisteme zamimeten polis tedbirlerine başvurmaları, meşhurların ağır bir atmosferin meydana gelmesine sebebiyet vermiştir.

Doğu bölgesine tatbik edilen mahut irki politikanın haksız acı hatıralarını teker teker yadedenlerin faydasına kani değiliz. Bundan böyle bu mahut irki politikanın her ne maske altında olursa olsun tekrar hortlamaması için butun gücümüzle çalışacağız. Çeşitli devirlerde çeşitli sloganlarla çeşitli sınıs gayeler takip edilmiştir. Bu gibi sınıs faaliyetleri milletin gözü onune sereceğiz. Bugün bile hafif ve değışik surette de olsa, haksız fiili mudahalelere maruz kalmabilmektedir.

Asırlar boyunca şiddetle dayandırılmış Doğru politikasının başarısız neticeleri meydandadır. Geçmiş tecrubelerin faydasız neticelerinden ibret alınmıyacak mıdır? Temennimiz bızı idare edenlerin tarihi hâdis ve tecrubelerden ders almalarıdır. Artık memlekette vatandaşlar arasında ayrıcalık yaratan hareketlerden sakınmak lâzım gelir. Politika ve basında maksatlı yayın ve beyanlardan çekinmelidir. Doğulular, hasretini cektikleri ve mücadelesini yaptıkları Hukuk devletinin gerçekleşmesini istemektedirler.

Edip OSMANOĞLU

ZAVALLI FALİH RIFKI ATAY

(Baştarafı 1. nci sayfa)

jümi kurarak Türkiye'yi asayissiz memleketler arasına katılmış olmaktan kur tarmak lâzım. Bu gidişle, bir gün doğu buhranları millî butunluğu de tehdit eden icnden çıkılmaz bir facia hâline olacaktır. İste, yarım asırdır hep bu millî yazarı dinliyoruz. Doğruya acıyor, eskiyaları temizlemek istiyor, doğunun sefaletini gidermeye çalışıyor. Falih Rifki Bunun için de recetesiz gayet ucuz ve kolay Falih Rifki'nin Bu senecik fevkalâde mahkemeler orfi idareler ve mufettesi umumîlikler.

İste Falih Rifki'nin Türkiye de doğu hakkındaki 1 inci 40 yıllık 2 inci 40 yıllık kalkınma plânlarındaki yerli. Ama bunca zamanda, Falih Rifki'nin bu memlekette yazı yazdığına pek te sasmamak lâzım.

Ezelden beri harabelerde baykuslar oturmuyor mu?

ANTER